

Світлана Драновська

Комунальний заклад

«Сумський обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти»

ORCID ID 0000-0002-3779-7602

DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/305-314

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ У ХХІ ст.

У статті досліджено теоретико-методичні основи змісту шкільної історичної освіти на початку ХХІ ст. та з'ясовано, що зміст історичної освіти – це система історичної інформації, яка засвоюється учнями у вигляді історичних знань, умінь і навичок, у яких особистість опановує відомі способи діяльності, досвід творчої пізнавальної діяльності в розв'язанні проблем, емоційно-ціннісний досвід ставлення до світу, до людей та до себе.

Ключові слова: зміст освіти, шкільна історична освіта, нормативно-правові документи.

Постановка проблеми. На межі ХХ–ХХІ ст. інформаційне суспільство переростає в суспільство знань. У центрі такого суспільства стоїть освіта і наука, високий рівень розвитку людського капіталу – це спроможність людини до самовдосконалення та співпраці у форматі конкуренції через партнерство. Ключовою умовою суспільних змін стає людина, її знання й набуті у процесі навчання життєві та предметні компетентності.

У цьому контексті вирішення питань щодо становлення змісту шкільної історичної освіти є важливою ознакою трансформації суспільства, стимулюючи публічні дискусії та фахові обговорення щодо визначення альтернативних можливостей у майбутньому.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичною основою дослідження стали концепції та ідеї вітчизняних дослідників методологічних проблем розвитку історико-педагогічної науки в Україні – Л. Березівська, Н. Гупан, Н. Дічек, В. Кремень, О. Сухомлинська; основні положення теорії змісту освіти – Ю. Бабанський, М. Богуславський, І. Волков, М. Данилов, Д. Ельконін, Л. Занков, В. Краєвський, І. Лернер, В. Оконь, О. Савченко, М. Скаткін, К. Сосницький та ін., що ґрунтуються на здобутках сучасної вітчизняної педагогічної науки; вихідні положення сучасної методики шкільного навчання історії – К. Баханов, В. Власов, В. Комаров, Т. Ладиченко, О. Пометун, Г. Фрейман.

Мета статті – проаналізувати науково-методичні підходи щодо формування змісту шкільної історичної освіти у ХХІ ст.

Для досягнення зазначеної мети статті було використано сукупність узгоджених і взаємодоповнюючих **методів дослідження**, зокрема теоретичних: системно-структурних, історико-генетичних і порівняльно-зіставних.

Виклад основного матеріалу. Вхідження України до загальноєвропейського простору, розвиток демократичної держави і формування нової освітньої парадигми потребують адекватних змін національної системи освіти, підвищення її якості, оновлення методів і змісту навчання.

Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття» зазначає, що оновлення змісту освіти є визначальною складовою реформування освіти в Україні й передбачає приведення його у відповідність із сучасними потребами особи і суспільства [8, с. 69].

Сучасний зміст загальної середньої освіти має бути спрямований на всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу нашого народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [3].

У той самий час, концепція «Нової української школи» зазначає, що новий зміст освіти має бути заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості в суспільстві. Зміст шкільної освіти допоможе виховати освічених українців, які будуть всебічно розвинені, відповідальні громадяни і патріоти, здатні до ризику та інновацій [4].

Зміст – основна складова освітньої системи. У ньому в узагальненій формі відображається досягнутий суспільством рівень культури, соціальний досвід, який передається наступному поколінню для його збереження й подальшого розвитку. Соціально-економічні відносини, рівень розвитку науки, виробництва, техніки – основні чинники, що вносять певні корективи у зміст освіти, який має відповідати соціальному замовленню. Провідну роль у визначенні змісту освіти відіграють мета та завдання, які ставить суспільство перед школою. Зміст – обов'язковий компонент процесу навчання. Він має, з одного боку, відповідати наявному рівню пізнавальних можливостей дитини, з іншого – випереджати його таким чином, щоб сприяти їх подальшому розвитку [3].

На початку XXI ст. серед науковців ведуться активні дискусії щодо визначення поняття «змісту освіти» в загальноосвітній школі.

Так, зміст освіти, за І. Підласим, має бути підібраний таким чином, щоб учитель мав можливість індивідуалізувати свою навчально-виховну роботу з урахуваннями інтересів і здібностей учнів. Також науковець сформулював загальні принципи формування змісту шкільної освіти. До них належать принципи:

- гуманізму, який забезпечує пріоритет загальнолюдських цінностей;
- науковості, що відповідає шкільній програмі, досягненням наукового, соціального й культурного прогресу;
- послідовності, де кожне нове знання спирається на вже вивчене;
- історизму, що відображення в шкільних курсах історії розвиток різних галузей освіти і науки під час вивчення діяльності видатних учених;
- систематичності, що розглядає знання і вміння в системі;
- зв'язок із життям як спосіб перевірки ефективності знань, що вивчаються і вмінь, що формуються; як універсальний засіб підкріплення шкільної освіти реальною практикою;
- відповідність віковим можливостям і рівню підготовленості учнів;
- доступності, що обумовлений структурою навчальних планів і програм, способом викладу знань та введенням нових понять і термінів [6, с. 320–321].

На думку О. Сухомлинської, зміст освіти спрямований на формування у дитини світогляду, системи цінностей та ідеалів і базується на соціальному досвіді людства, закріпленому в матеріальній та духовній культурі. Цей досвід має постійно поповнюватися й видозмінюватися.

Також науковець вважає, що концептуальні зміни відбуваються дуже швидко, а сучасні підходи до змісту освіти не наполягають на знаннях, уміннях та навичках. Освіта більше оперує поняттями компетентності, розвиток, творчість – визначаючи таким чином нові пріоритети змісту освіти. Та, попри всі зміни у формулюваннях, зміст загальної освіти залишається основною складовою соціального наслідування, культури, завдяки якому не переривається зв'язок між поколіннями [11, с. 39].

В. Кремень також досліджує генезу сучасного змісту шкільної освіти. У своїй праці «Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти...», він зауважує, що сильною стороною шкільного навчання є оволодіння учнями сумою знань. Але в нетрадиційній ситуації, де необхідно застосувати знання до конкретного процесу чи явища – школярі орієнтуються значно гірше. Тому потрібно переорієнтувати навчальний процес. Він має бути спрямований на те, щоб учень на основі здобутих знань умів самостійно аналізувати процеси та явища, що відбуваються навколо. Тобто, щоб знання були засобом до пізнання, самовизначення. Згодом на основі цього й формується свідомо громадянська позиція [5, с. 18].

На думку В. Кременя, на сучасному етапі розвитку змісту шкільної освіти пріоритетного значення набуває навчальний матеріал, який:

- сприяє формуванню у школярів активної соціальної позиції, готовності постійно навчатися, сприяє формуванню здатності адаптуватися до умов суспільного життя;
- забезпечує опанування школярами усного й писемного спілкування, формує в учнів готовність розуміти несхожість людей, поважати їх

мову, культуру, релігію, будувати стосунки з іншими людьми на засадах взаємоповаги та співробітництва;

- підвищує роль знань у змісті шкільної освіти, акцентує увагу на необхідності оволодіння різними способами пізнавальної діяльності;
- дозволяє здобувати учнями вміння, які дозволять осмислювати й використовувати різноманітну навчальну інформацію, оволодіти інформаційними технологіями [5, с. 68].

Корифей педагогічної науки О. Савченко запропонувала дещо доповнену характеристику поняття «зміст освіти». На її думку, зміст освіти – це система знань про навколишній світ, сучасне виробництво, культуру й мистецтво, узагальнених інтелектуальних і практичних умінь, навичок творчого розв'язання практичних і теоретичних проблем, система етичних норм, якими повинні оволодіти учні. Зміст освіти – це один із компонентів процесу навчання, система наукових знань, умінь і навичок, оволодіння якими забезпечує всебічний розвиток розумових і фізичних здібностей школярів, формування світогляду, моралі і поведінки, підготовку до суспільного життя, праці. До змісту освіти включаються всі елементи соціального досвіду, нагромадженого людством. Розуміння змісту освіти як відображення всіх елементів соціального досвіду є результатом тривалого розвитку теорії змісту освіти [10, с. 39–40].

В «Енциклопедії освіти» зазначається, що у змісті шкільної освіти мають бути відображені такі елементи: 1) система знань про природу, суспільство, техніку тощо; 2) система загальних інтелектуальних і практичних навичок та вмінь; 3) досвід творчої діяльності; 4) досвід емоційно-ціннісного ставлення людини до навколишньої дійсності, користування системою цінностей суспільства. Кожний етап розвитку суспільства висуває нові вимоги до змісту шкільної освіти.

Тому, нині поняття «зміст загальної середньої освіти» науковці трактують як педагогічно адаптовану систему знань, умінь і навичок, способів навчальної діяльності (у тому числі й творчої), емоційно-ціннісного ставлення учнів до світу, що забезпечує світоглядний, інтелектуальний і фізичний розвиток особистості [2, с. 322].

Щодо вирішення питань історичної науки, то сучасні вчені вважають, що зміст шкільної історичної освіти є сукупністю змісту всіх курсів історії, що вивчаються в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. Під поняттям «зміст шкільної історичної освіти» розуміють певну систему історичної інформації, яка засвоюється учнями у вигляді історичних знань, умінь і навичок, у яких особистість опановує вже відомі способи діяльності, досвід творчої пізнавальної діяльності в розв'язанні проблем, що вирішувалися людством у минулому, емоційно-ціннісний досвід ставлення до світу, до людей, до себе, нагромаджений у минулому [7, 52].

Цей зміст має формуватися на основі відбору фактів і понять історичної науки та структурування навчального матеріалу відповідно до цілей і завдань навчання історії в школі. Методична наука визначає принципи й критерії такого відбору та структурування. Як правило, до вивчення у шкільних історичних курсах відбираються основні факти, найважливіші події та явища вітчизняної й всесвітньої історії, відповідні теоретичні поняття та ідеї, способи історичного пізнання та аналізу тощо [1, с. 31].

На думку сучасних науковців, базовий зміст навчання історії України в школі має визначатися у трьох площинах: за хронологічними періодами (стародавність, середньовіччя, нові історія, новітня історія України), за змістовими лініями (економічне, суспільно-політичне життя, духовність і культура) і за компонентами знань (факти, поняття, причинно-наслідкові зв'язки). У викладанні історії застосовуються цивілізаційний, аксіологічний та культурологічний підходи [1, с. 38].

Сьогодні зміст шкільних курсів історії інтегрує соціальну, економічну, політичну й духовну історію та відображає тісний взаємозв'язок усіх сфер людського буття. Особлива увага приділяється питанням духовності, повсякденного життя, психології суспільства, взаємовідносинам, взаємовпливу та діалогу культур різних народів. Це дозволяє разом із формуванням конкретних знань та загальноісторичних уявлень учнів створювати умови для розвитку їхніх моральних та естетичних цінностей [7, с. 47].

Зміст із часом змінюється й розвивається. Історично обумовлена перебудова цілей і завдань завжди змінює і навчальний зміст. Під розвитком змісту шкільної історичної освіти розуміємо зміни у фактичному та теоретичному навчальному матеріалі (зменшення чи збільшення кількості, заміну одних фактів іншими тощо), що відбувається на тому чи іншому етапі розвитку самої системи шкільної історичної освіти.

Нині науковці наголошують, що зміни у змісті шкільної історичної освіти відбуваються у зв'язку зі змінами всього процесу навчання історії як складової загального педагогічного процесу в нашій державі. Тому відсутність злагоди, схильності до компромісу серед представників історичної науки, великий об'єм фактичного матеріалу, брак навчального часу, недостатня кількість підручників, їх перевантаженість, політизація історичного матеріалу – не дають змоги вчителю правильно орієнтуватися у викладанні історичного змісту предмету.

У такому разі, необхідно розглядати зміст навчання історії України через призму загальноєвропейських традицій, проектуючи кінцевий результат на необхідність вивчення історії своєї держави для формування національної свідомості, толерантності та єдності європейських націй. Зміст історичної освіти має включати не тільки узагальнення конкретного матеріалу, а й безпосереднє відтворення істотних особливостей подій і явищ. Необхідно збалансувати співвідношення в історичному процесі

загального, особливого та одиничного. У зв'язку з цим виникла потреба розкривати історію України на тлі всесвітньої історії, бо вона ніколи не була відособленою. Події в нашій державі, відбуваються в загальноісторичному контексті [1, с. 38].

Відображенням поглядів відомих українських науковців стали «Державні стандарти базової середньої освіти» 2004 та 2011 рр. – документи, що містять характеристику обов'язкового базового змісту освітньої галузі й систему вимог, які визначають обов'язковий для досягнення кожним учнем рівень його засвоєння (обов'язкові результати навчання). Фактично вони відтворюють структурні елементи відповідної наукової системи знань, які має викласти вчитель у процесі навчання предмета, і вимоги до засвоєння цих знань учнями. Саме структура змісту шкільної освіти, на якій базується Державний стандарт, відображає сучасні уявлення дидактів і методистів про зміст шкільної освіти.

У 2004 р. ухвалено Державний стандарт загальноосвітньої школи, де визначені концептуальні основи суспільствознавчої й, зокрема, історичної освіти. Загальними підвалинами стандарту стало забезпечення при конструюванні змісту шкільної суспільствознавчої, історичної освіти балансу політичних, культурних, етнонаціональних та інших цінностей при домінанті загальнолюдських. Зазначено, що суспільствознавча освіта взагалі та історична освіта зокрема повинні допомогти кожній людині засвоїти три кола цінностей: етнокультурні, національні та загальнолюдські.

Державний стандарт 2011 р. ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного й діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової та повної загальної середньої освіти. При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів. Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей. Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища [9, с. 6].

Відповідно до Державного стандарту, освітня галузь «Суспільствознавство» структурно складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, поєднаних метою й завданнями. Окрім того, кожен із компонентів має власні конкретизовані завдання з урахуванням сфери дослідження базових наук, на яких він ґрунтується. Змістові лінії також визначені окремо для кожного з компонентів.

Зміст історичного компонента в Державному стандарті структуровано з урахуванням специфіки історичного знання та хронологічних етапів розвитку людства за такими наскрізними змістовими лініями: людина – людина, людина – суспільство, людина – влада, людина – світ уявлень та ідей,

людина – простір, людина – природа, людина – світ речей. Зазначені змістові лінії подаються за групами у складових змісту освітньої галузі і в державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів із застосуванням проблемно-тематичного підходу, що поєднаний із оглядовим, тематичним та поглибленим вивченням і синхронним викладанням взаємопов'язаних курсів історії України та всесвітньої історії [9, с. 14].

Зміст історичної освіти в загальноосвітній школі реалізується у вигляді шкільних навчальних планів, програм, підручників, навчальних і методичних посібників. Очевидно, що вивчення питань становлення змісту шкільної історичної освіти може здійснюватися лише шляхом комплексного аналізу всіх названих документів і джерел. Визначимо кожен із компонентів цієї бази.

Навчальний план – це нормативний документ, на підставі якого формується весь навчальний процес у шкільній освіті. Навчальна програма – це складова державного стандарту освіти, документ, що визначає зміст, обсяг навчального предмету, уміння й навички, зміст розділів і тем із розподілом за роками навчання [2, с. 536–537].

На основі навчального плану формується навчальна програма з історії. Програма з історії складається з пояснювальної записки, у якій викладено мету й завдання окремих курсів, розподілу навчального часу, особливості методики, оцінювання знань учнів тощо та основної частини. В основній частині програми міститься перелік питань, що мають опанувати учнів, і навчальних результатів, яких мають досягти учнів у процесі навчання історії.

Зміст навчальних програм конкретизується в підручниках і навчальних посібниках, які є основним джерелом знань та організації самостійної роботи учнів, одним із найважливіших засобів навчання. Шкільний підручник – це спеціальна навчальна книга, що визначає коло знань (понять, закономірностей, основних фактів тощо), які складають зміст навчання, приблизні параметри глибини розкриття цих знань, їх світоглядну та ідеологічну спрямованість, а також установити певні орієнтири для організації процесу засвоєння знань та розумового розвитку учнів [7, с. 123].

Супутниками підручників із історії є навчальні посібники. Їх почали активно використовувати під час вивчення історії України на початку 90-х рр. Навчальний посібник – це видання, частково доповнює підручник у викладі навчального матеріалу. До навчальних посібників належать курс лекцій, зошит-посібник, хрестоматії, словники, таблиці, історичні карти, розвивальні ігри тощо, які застосовуються під час вивчення історичного матеріалу на уроці та в позаурочний час.

Навчальний історичний матеріал складається з компонентів, які притаманні самій історичній науці: історичних фактів і теорії, а також способів опрацювання історичного матеріалу, теоретичних та методологічних основ історії як науки (під ними розуміють основні

принципи, підходи до вивчення історичного процесу, форми і способи наукового пізнання). У процесі навчання учні, насамперед, засвоюють історичний матеріал, представлений двома основними компонентами: історичними фактами та теорією [7, с. 53].

Але за останні роки обсяг фактичного й теоретичного матеріалу значно збільшився, як і значно виріс загальний інформаційний потік у світі. Учні спроможні лише відтворювати фрагменти несистематизованих знань, проте часто не вміють застосовувати їх для вирішення життєвих проблем. Матеріал підручників із історії надто теоретизований, переобтяжений другорядним фактологічним матеріалом.

Тому необхідно створити умови, щоб спосіб навчання в сучасній українській школі мотивував дітей до пізнання і творчої діяльності. Учителю необхідно використовувати сучасні дидактичні засоби для того, щоб не збільшувався цифровий розрив між учителем і учнем.

Випускник сучасної української школи має застосувати набуті знання в житті, йому недостатньо дати лише знання, тобто вивчити зміст того чи іншого предмету. Важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації в житті, навчанні та праці [4].

Концепція «Нова українська школа» пропонує опановувати основний зміст предметів через формування життєвих і предметних компетентностей. Ключові компетентності й наскрізні вміння створюють основу, яка є головною умовою для успішної самореалізації учня як особистості, громадянина і фахівця.

Тому процес формування історичних предметних компетентностей – це здатність учня до самостійного осмислення історії та культури України в контексті світового історичного процесу та адекватної оцінки досвіду минулих поколінь. Вона має сприяти формуванню розвитку учня як громадянина України, соціально-адаптованої та відповідальної особистості [4].

До основних історико-предметних компетентностей учнів науковці відносять: історичні, хронологічні, просторові, інформаційні, мовленнєві, логічні, аксіологічні. Індикаторами визначення рівня компетентності є виконання учнем завдань, спрямованих на виявлення ступеня, сформованості у школярів певного вміння (складової компетентності).

У результаті, реалізація цієї складової змісту шкільної історичної освіти здійснюється через розвиток основних складових історичної свідомості: а) накопичення знань про основні події, явища та процеси, їх давніші та сучасні інтерпретації; б) оволодіння способами розумових дій, необхідних для розуміння минулого, осягнення сучасного і прогнозування майбутнього, а саме: бачення зв'язку між історичними подіями та явищами (логічне мислення); уміння оцінювати їх під різними кутами зору (критичне мислення); знаходження нових аспектів змісту чи нових способів

розв'язання проблем (творче мислення); співпереживання людям, що опинилися у вирі несприятливих історичних подій (емпатійне мислення).

Удосконалений зміст шкільної історичної освіти визначає необхідність створення таких науково-педагогічних складових, основна мета яких – формування позитивних мотивів, оптимальної структури навчальної діяльності. Інший аспект побудови змісту освіти полягає в тому, що у змісті навчального предмета знаходиться відображення сучасна історична наука.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У статті було визначено основні підходи до вивчення питання змісту шкільної історичної освіти у ХХІ ст. Зміна її стратегічних пріоритетів, цілей, функцій та принципів визначає подальший розвиток змісту шкільної історичної освіти за такими основними напрямками: оновлення фундаментальної складової; посилення уваги до формування загальнокультурних і предметних компетентностей; виявлення ціннісних аспектів наукових понять, життєвих уявлень, правил, норм, які опановує учень, і відображення їх у змісті освіти.

Подальшого вивчення потребують питання трансформації змісту шкільної історичної освіти в нашій державі у програмах, підручниках і методичних посібниках та реалізації змісту навчання в сучасних засобах навчання та методиці уроку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Драновська, С. В. (2015). *Розвиток змісту навчання історії України в загальноосвітніх школах 60–90-х рр. ХХ ст.* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Dranovska, S. V. (2015). *Development of the content of training of the history of Ukraine in comprehensive schools of Ukraine 60–90's of the XX century* (PhD thesis). Kyiv).
2. Кремень, В. Г. (Ред.). (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер (Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of education*. Kyiv: Yurinkom Inter).
3. *Закон України «Про освіту»*. (2017). (*Law of Ukraine "On education"*). (2017) Retrieved from: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
4. *Концепція «Нова українська школа»*. (2017). (*The Concept «A New Ukrainian school»*). (2017) Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Кремень, В. Г. (2005). Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. *Стратегія. Реалізація. Результати*, (сс. 18–68). Київ: Грамота (Kremen, V. H. (2005). *Formation and science in Ukraine are innovative aspects. Strategy. Realisation. Results*, (pp. 18–68). Kyiv: Gramota).
6. Подласый, И. П. (2009). *Педагогика. Новый курс*. Москва: Владос (Podlasyi, I. P. (1999). *Pedagogics. New course*. Moscow: Vlados).
7. Пометун, О. І. (2005). *Методика навчання історії в школі*. Київ: Генеза (Pometyn, O. I. (2005). *Methodology of teaching history at school*. Kyiv: Genesis).
8. *Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»)*. (1993). (*On State national program «Education» («Ukraine XXI century»)*). (1993). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
9. *Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти*. (2011). (*On the approval of State standard of base and complete general secondary education*). (2011). Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>

10. Савченко, О. Я. (1997). *Дидактика початкової школи*. Київ: Абрис (Savchenko, O. Ya. (1997). *The didactics of primary school*. Kyiv: Habris).

11. Сухомлинська, О. (2004). До питання про розвиток змісту загальної середньої освіти. *Шлях освіти*, 3, 39–43 (Sukhomlynska, O. (2004). To the question of development of the content of general secondary education. *Way of education*, 3, 39–43).

РЕЗЮМЕ

Драновская Светлана. Теоретико-методические основы содержания школьного исторического образования в XXI в.

В статье исследованы теоретико-методические основы содержания школьного исторического образования в начале XXI века и выяснено, что содержание исторического образования – это система исторической информации, которая усваивается учениками в виде исторических знаний, умений и навыков, в которых личность овладевает известными способами деятельности, имеет опыт творческой познавательной деятельности в решении проблем, эмоционально-ценностный опыт отношения к миру, к людям и к себе.

Ключевые слова: содержание образования, школьное историческое образование, нормативно-правовые документы.

SUMMARY

Dranovska Svetlana. Theoretical-methodological basis of the school historical education content in the XXI century.

The article deals with the theoretical-methodological basis of the school historical education content in the beginning of the XXI century, and reveals that historical education content is the system of historical information that is acquired by students in the form of historical knowledge, skills and abilities in which the person masters the familiar methods of activity, the experience of creative cognitive activity in solving problems, emotional and valuable experience of attitude to the world, to people and to oneself.

The content should be formed on the basis of the selection of facts and concepts of historical science and structuring of educational material in accordance with the goals and objectives of teaching history at school. Methodological science determines the principles and criteria for such selection and structuring. As a rule, the main facts, the most important events and phenomena of national and world history, the corresponding theoretical concepts and ideas, methods of historical knowledge and analysis are selected for studying in school historical courses.

According to modern scholars, the basic content of studying the history of Ukraine at school should be determined in three ways: according to chronological periods (antiquity, Middle Ages, new history, modern history of Ukraine), content lines (economic, social and political life, spirituality and culture), and by components of knowledge (facts, concepts, causal relationships).

Today, the content of school history courses integrates social, economic, political and spiritual history and reflects the close interconnection of all spheres of human existence. Particular attention is paid to questions of spirituality, everyday life, psychology of society, relationships, mutual influence and dialogue of cultures of different peoples. This allows, together with formation of specific knowledge and general-historical representations of students, to create conditions for the development of their moral and aesthetic values.

Key words: education content, school historical education, legal documents.